

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., 1/2 an
3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frs., 1/2
an 9 frs., 1/4 an
4 frs. 50 cm.Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

InserțiuniUn șir garmond:
o dată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
și de fiesce care publi-
cațiune timbru de 30 cr.Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
strațiunea Unirii»
în
Blaș.

Anul VII.

Blaș 29 Maiu 1897.

Numérul 22.

Epistola enciclică despre Sfântul Spirit.

Cătră Patriarhii, Primatei, Archiepiscopii,
Episcopii și alți Ordinari,cari trăiesc în comunicare cu Sfântul Scaun
Apostolic.

Leo PP. XIII.

Venerabili Frați!

Mântuire și binecuvîntare apostolică!

Oficiul acela dumnezeesc, care pentru némul omenesc primindu-l Isus Christos de la Tatăl l-a împlinit în chipul cel mai sfînt, are de scop ultim, ca ómenii să ajungă la viață în gloria fericită, érá de scop mai apropiat aci pe pămînt, ca ei să aibă și să cultive viața grației dumnezeesci, carea în sfârșit să se desvólte întru viața cerescă. De aceea însu-și Răscumpărătorul nu încetăză a chema cu bunăvoința cea mai mare în sinul Bisericii Sale pe toți ómenii tuturor națiunilor și limbilor: „Venitîi la mine toți! Eú sînt viața! Eú sînt păstoriul cel bun!“¹⁾ Însă după unele sfaturi preafnalte n'a voit, să împlinescă și să sevărșescă însu-și oficiul acesta întru tóte aci pe pămînt; ci ceea ce a primit însu-și de la Tatăl, aceea a dat-o Spiritului Sfînt, să o sevărșescă. Și înveselitóre e amintirea celor ce Christos a declarat în ceta învățăceilor, cu puțin mai înainte de ce ar fi părăsit pămîntul: „Mai bine este voué, ca să merg eú; că de nu voiú merge eú, Mângăitorul nu va veni la voi; érá de voiú merge, trimite-l voiú pe el la voi.“²⁾ Declarând adecă acestea a arătat, că cauza cea mai de frunte a depărtării sale și a întócerii sale la Tatăl e aceea, că învățăceii însi-și vor avé a bună samă folos din pogorîrea Spiritului Sfînt: și despre acesta cu o cale a arătat, că el se trimite și porcede de la dînsul în tocmal ca și de la Tatăl, și că el ca mijlocitorii, mângăitorii și învățătorii va deplini lucrarea, ce a sevărșit-o dînsul în viața muritóre. Virtuții celei de multe feluri a acestui Spirit, care în crearea lumii „a împodobit ceriurile“³⁾ și „a umplut lumea“,⁴⁾ prevedința l-a rezervat și în răscumpărarea ei deplinirea operel. — Noi deci Ne-am sirguit neîncetat, ca exemplele lui Christos Mântuitorul, carele e principele păstorilor și episcopul sufletelor nóstre, să le urmăm cu ajutorul lui, împlinind în chip conscientios acela-și oficiu al lui, care l-a încredințat Apostolilor și mai ales lui Petru, „a cărui dignitate nu încetăză nici în un moștenitorii nevrednic“.⁵⁾ Conduși fiind de intențiunea acésta tóte cele ce în deja lunga împlinire a pontificatului am întreprins și continuăm a întreprinde, tóte vom, ca să fie îndreptate mai ales spre dóué ținte. Întăiu spre restaurarea vieții creștine în societatea civilă și în cea casnică, în domnitorii și în popóre, pentru că în toți nu curge viața adevérată fără numai din Christos. Apoi spre promovarea reunirii acelora, cari s'au abătut de la biserica în privința credinței ori în a ascultării; dórá acésta e voința cea mai neîn-

doiósă a lui Christos însu-și, ca aceia toți să se numere în singurul Staul al lui sub un singur Păstoriu. Ér acuma, când vedem, că Ne sosese ziua sfârșitului omenesc, Ne simțim de tot mișcați în inimă, ca lucrarea Apostoliei Nóstre de până acuma, ori cum ar fi ea, să o recomandăm Spiritului Sfînt, celui ce e Iubirea de viață dătátóre, ca el să o ducă la cócere bogată de roduri. Pentru ca propusul Nostru să fie mai bun și mai rodnic, am hotărît, ca acum cu prilejul apropiatelor sêrbători ale sfîntelor Rusalií să vé grăesc despre minunata ființă de față și virtute a acelnie-și Spirit, cât de mult lucră el adecă și efeptuesce atât în Biserica întregă cât și în sufletele singuraticilor prin bogăția preclară a darurilor ceresci. De aci să urmeze, ceea ce dorim ferbinte, ca să se trezescă și să fie vie în suflete credința în taína preafnalte Treimii, și mai ales să crească și să fie caldă evlavia față cu Spiritul Sfînt, căruia în cea mai mare parte au să-i mulțámescă toți, căți umblă pe calea adevérului și dreptății: căci pe cum a vestit Vasiliu, „dispozițiile referitóre la om, cari le-a făcut marele Dumnezeu și Mântuitorii al nostru Isus Christos după bunătatea lui Dumnezeu, cine va nega, că ele s'au sevărșit prin grația Spiritului?“¹⁾

Mai înainte de ce Ne-am apuca de tema, ce Ne-am propus-o, Ne place și va fi de folos a atinge câte va lucruri despre taína preafnalte Treimii. Căci taína acésta sfîntii învățătorii o numesc „substanța Legii nóu“, adecă taína cea mai mare dintre tóte, fiind ea așa zicend isvorul și capul tuturor; pentru ca să o cunoască și să o privescă, au fost creați ángerii în cerii și ómenii pe pămînt, și pentru ca taína acésta, carea în Legea veche era velată, să o învețe mai pe față, Dumnezeu de la ángerii s'a pogorît la ómenii: „Pe Dumnezeu nimenia nu l-a vedut nici odinórá; unul născut Fiul, care este în sinul Tatălui, acela a spus.“²⁾ Ori cine scrie deci ori grăescce despre Treime, trebuie să țină înainte ochilor aceea, la ce îi îndreptă înțeleptesce luarea a minte s. Toma: „Când grăim despre Treime, trebuie să fim cu grije și cu modestie, de óre ce, pe cum zice Augustin, nici nu se greșesece airia unde va în chip mai primejdios, nici nu se cercă óre ce cu mai multă osteneală, nici nu se găsesce óre ce în chip mai rodnic.“³⁾ Érá primejdia se nasce de acolo, că în credința ori în cult nu au să se confunde Persónele dumnezeesci între olaltă, nici nu are să se împărțescă în ele singura natură; căci „credința catolică este acésta, că să venerăm un Dumnezeu în Treime și Treimea în unitate“. De aceea Inocențiu XII. înaintașul Nostru a dat răspuns negativ acelora, cari cereau o sêrbátóre proprie întru onórea Tatălui. De și singuraticele taíne ale Cuvîntului Întrupat se celebrăză în anumite zile de sêrbátóre, totuși nu se celebrăză prin vre o sêrbátóre proprie Cuvîntul numai după natura dumnezeescă; și chiar și însă-și

sêrbátóre Rusaliilor nu s'a introdus în vechime cu scopul, ca Spiritul Sfînt numai singur considerat să se onoreze, ci pentru ca să se amintescă pogorîrea lui sau trimiterea esternă a lui. Acestea tóte sînt rînduite cu sfat înțelept, pentru ca nu cum va óre cine deosebind Persónele să cadă în greșéla de a deosebi esența dumnezeescă. Ba Biserica, pentru ca să țină pe fi în întregitatea credinței, a rînduit și sêrbátóre preasfîntei Treimii, carea Ioan XXII a dispus apoi, să se țină pretutindenea; apoi a permis, ca ei să i-se dedice altare și biserici; și nu fără de dispoziție cerescă a întărit după lege Ordul acela de călugări, care s'a întemeiat cu scopul de a răscumpéra sclavi și e dedicat de tot evlaviei față cu Treimea și-i pórtă numele. Cele zise le întăresc multe alte lucruri. Căci cultul acela, care se dá Sfîntilor din cerii și Ángerilor, Feciórei Născótóre de Dumnezeu, lui Christos, se referese mai pe urmă și se sfărșese în însă-și Treimea. În rugăciunile cele ce se fac unei Persóne, se amintesc și cele alalte; în formula litanilor adevérat că se invocă Persónele în deosebi, dar se adauge apoi invocarea comună a lor; la toți psalmii și la tóte imnurile se adauge lauda Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Spirit; binecuvîntările, riturile, sacramentele le însoțesce ori le împlinesce invocarea Treimii. La acest lucru a atras luarea a minte deja Apostolul cu cuvintele: „Că dintr'insul și printr'insul și întru dînsul sînt tóte; aceluia mărirea în vecei“⁴⁾ de o parte însemnând treimea Persónelor, ér de altă parte sustinend unimea firii, carea fiind una și aceea-și la singuraticele Persóne, de aceea singuratecelor, ca unuia și aceluia-și Dumnezeu, li-se datoresce într'un fel gloria maiestății večinice. Provo-cându-se la mărturisirea acésta Augustin zice: „Nu are să se înțelegă amestecat, ceea ce zice Apostolul, dintr'insul și printr'insul și întru dînsul; el zice dintr'insul pentru Tatăl, printr'insul pentru Fiul, întru dînsul pentru Spiritul Sfînt.“⁵⁾ — Fórté potrivit se obicnuiesce Biserica a ascrie Tatălui acelea lucrări ale Dumnezeirii, în cari apare puterea, Fiului acelea, în cari apare înțelepciunea, Spiritului Sfînt acelea, în cari apare iubirea. Nu ca și cum perfecțiunile tóte și lucrările în a fară nu ar fi comune Persónelor dumnezeesci; căci sînt „nedespărțite lucrările Treimii, pe cum nedespărțită e și esența Treimii“,⁶⁾ căci pe cum cele trei Persóne dumnezeesci „sînt inseparabile, așa și lucră în chip inseparabil“;⁷⁾ ci pentru că conform óre cărei asemănări și óre cum a unei afinități, carea esistă între lucrări in-se-și și între proprietățile Persónelor, acelea se ascriu mai virtos uneia de cât celor alalte, sau pe cum se zice, se apropiéză: „Pe cum ne folosim de asemănarea unor urme ori icóne aflată în zidiri pentru a însemna Persónele dumnezeesci, așa ne folosim și de atributele esențiale; și însemnarea acésta a Persónelor prin atributele esențiale se numesce apropiatiune.“⁸⁾ Ast fel Tatăl, care

¹⁾ Io. 16, 7. — ²⁾ Iov 26, 13 Vulg. — ³⁾ Înțel. 1, 7. — ⁴⁾ S. Leo M. ser. II. in anniv. ass. suae.

¹⁾ De Spiritu Sancto c. 16. n. 39. — ²⁾ Io. 1. 18. — ³⁾ Summ. th. 1-a, q. XXXI. a. 2; De Trinit. 1., l. c. 3.

⁴⁾ Rom. 11, 36. — ⁵⁾ De Trin. l. VI. c. 10; l. I. c. 6. — ⁶⁾ S. Aug. de Trin. l. I. c. 4 și 5. — ⁷⁾ S. Aug. ibid. — ⁸⁾ S. Thon. 1-a, q. XXXIX. a. 7.

e principiul Zeităţii întregi¹⁾ e şi cauza eficientă a tuturor lucrurilor şi a Întrupării Cuvîntului şi a sfinţirii oamenilor, „dintr'însul sînt tôte“; dintr'însul, pentru Tatăl. Era Fiul, „Cuvîntul, Icoana lui Dumnezeu“, e cauza esemplară, de la care lucrurile imităză formă şi frumseţă, ordine şi armonie; care ne e nouă cale, adevăr, viaţă, împăcătoria omului cu Dumnezeu, „printr'însul sînt tôte“; printr'însul, pentru Fiul. Era Spiritul Sfînt e cauza ultimă a tuturor lucrurilor, pentru că pe cum în scopul său se întemeiază voinţa şi preste tot tôte, în tocmăi așa acela, care e bunătatea dumnezească şi însă-şi iubirea Tatălui şi Fiului între olaltă, implinesce şi deplinesce cu un anumit bold puternic şi blînd lucrările acelea tainice referitoare la mîntuirea vecinică a oamenilor, „întru dînsul sînt tôte“; întru dînsul, pentru Spiritul Sfînt.

Pazind deci nevătămat şi în chip cuvinios credinţa şi cultul datorit preafiericitei Treimi întregi, la cari se cade a trage din ce în ce tot mai mult luarea a minte a poporului creştinesc, Ne îndreptăm cuvintele Nostre la espunerea virtuţii Spiritului Sfînt. — Întăiu şi mai întăiu avem să ne îndreptăm privirea la Christos întemeiatorul Bisericii şi Răscumpătorul nemului nostru. Întru adevăr între lucrările esterne ale lui Dumnezeu escelează foarte tare taina aceea a Cuvîntului Întrupat, în care lumina perfecţiunilor dumnezeesci strălucesc așa, cât ore ce mai înalt nici gîndi nu se pôte, şi ca şi care mai mîntuitoriu pe sama naturii omenesci nu putea să fie nimica. Acastă lucrare deci, carea e așa de mare, de şi a fost a Treimii întregi, totuşi se ascrie Spiritului Sfînt ca proprie lui: „S'a aflat avînd în pînătece din Spiritul Sfînt,“ şi: „Ce s'a născut într'însa, din Spiritul Sfînt este.“²⁾ Şi această cu drept cuvînt i-se ascrie lui, celui ce e iubirea Tatălui şi Fiului; căci această „mare taină a creştinătăţii“³⁾ a purces din iubirea cea preamare a lui Dumnezeu față cu omenii, pe cum spune Ioan: „Așa a iubit Dumnezeu lumea, cât şi pe Fiul său cel unul născut l-a dat.“⁴⁾ Mai adauge, că natura omenescă prin această s'a înălţat la împreunare personală cu cuvîntul: era dignitatea aceasta nu i-s'a dat pentru ore cari merite ale ei, ci de totului tot din graţie, şi pentru aceea ca un dar propriu al Spiritului Sfînt. Forţe la loc zice Augustin: „Modul acesta, în care s'a născut Christos din Spiritul Sfînt, ne arată nouă graţia lui Dumnezeu, prin care omul, fără ca să premergă merite, în însu-şi începutul naturii sale, în care a început, să existe, s'a împreunat într'o unitate așa de înaltă a persoanei, cât acela-şi e Fiul lui Dumnezeu, care e Fiul omului, şi acela-şi e Fiul omului, care e Fiul lui Dumnezeu.“⁵⁾ Dară prin lucrarea Spiritului dumnezeesc s'a efectuit nu numai conceperea lui Christos, ci şi sfinţirea sufletului lui, carea în sfînta Scriptură se numesc „ungere“; ⁶⁾ şi ast fel tötă lucrarea lui „se sevârşia fiind de față Spiritul“, ⁷⁾ şi mai ales jertfirea de sine: „Prin Spiritul cel vecinic pe sine s'a adus nepetat lui Dumnezeu.“⁸⁾ — Cel ce va cumpeni acestea, acela nu se va mira, că tôte darurile Spiritului Sfînt au curs în sufletul lui Christos. Căci într'însul a locuit îmbelşugarea în chip deosebit deplină a graţiei, adecă în modul şi eficacitatea cea mai mare, ce pôte să fie; într'însul au fost tôte comorile înţelepciunii şi sciinţei, graţiile gratis date, virtuţile, şi darurile chiar tôte, cari s'au prevestit prin profetiile lui Isaie ⁹⁾ şi s'au însemnat prin acel minunat porumb de la Iordan, când Christos a sfinţit prin botezul său apele acelea întru sacrament al Legii nouă. Aci se potriveşte foarte cuvintele acestea ale aceluia-şi Augustin: „E absurditatea cea mai mare a zice, că Christos, când era deja de trei zeci de ani, a primit pe Spiritul Sfînt; ci el a venit la botez, pe cum fără de păcat, așa nu fără de Spiritul Sfînt. Atuncia deci,“ adecă în botez, „a binevoit a

prefigura trupul său, adecă Biserica, în care mai ales cei botezaţi primesc pe Spiritul Sfînt.“¹⁾ Așa dară atât prin vedita fiinţă de față a Spiritului Sfînt cât şi prin virtutea internă a lui s'a însemnat mai înainte trimiterea cea îndoită a aceluia-şi Spirit, adecă aceea, carea se arată pe față în Biserica, şi aceea, carea lucră în inimile dreptilor prin vîrsare tainică.

Biserica, carea era deja concepută şi s'a născut din însă-şi cōsta lui Adam celui de al doilea, s'a arătat vîduşii oamenilor în chip minunat mai întăiu în ziua cea mai sîrbătorască a Rusaliilor. Şi în aceea-şi zi a început Spiritul Sfînt să arete în trupul cel tainic al lui Christos binefacerea sale cu vîrsarea aceea minunată, carea o vîduse deja cu mult mai înainte profetul Ioil. ²⁾ Căci Paraclitul „s'a aşedat preste Apostoli, pentru ca prin limbile de foc să se pună pe capetele lor corone spirituale nouă.“³⁾ Era atuncia Apostoli „s'au pogorit de pe munte,“ pe cum scrie Crisostom, „nu purtând în mîni lepedi de pîtră ca Moisi, ci purtând cu sine pe Spiritul în suflet, revîrsând o comoră şi un isvor de învăţături şi de graţii supranaturale.“⁴⁾ — Așa se împlini promisiunea aceea, cea mai de pe urmă, ce a făcut-o Christos Apostolilor săi despre trimiterea Spiritului Sfînt, care la îndemnul lui avea să împlinescă şi ore cum să sigileze depositul învăţăturii incredinţate: „Încă multe am a zice vouă, ci acum nu le puteţi purta; era când va veni acela, Spiritul adevîrului, va învăţa pe voi tôte adevîrul.“⁵⁾ Căci acest Spirit, care e al adevîrului, fiind că purcede de o dată de la Tatăl, cel ce e vecinicul adevăr, şi de o dată de la Fiul, care e substanţialul adevăr, scōte de la amîndoi de o dată cu esenţa cuprinsul întreg al adevîrului, cât este; şi adevîrul acesta îl dă şi-l împărtăşesc Bisericii, îngrijindu-se cu nemijlocitului său ajutorii, ca ea nici o dată să nu cadă în vre o rătăcire, şi ca ea germeii învăţăturii dumnezeesci să-i pōtă forma zilnic cu bogătie tot mai mare şi să-i pōtă face roditori spre mîntuirea poporilor. Şi fiind că mîntuirea poporilor, pentru care s'a întemeiat Biserica, pretinde în chip absolut, ca ea acest oficiu să l' deprindă în perpetuu, de aceea vine de la Spiritul Sfînt viaţă şi virtute neîncetată, carea susţine şi înmulţesc Biserica: „Eu voi ruga pe Tatăl, şi alt Mîngăitoriu va da vouă, ca să rămîna cu voi în veac, Spiritul adevîrului.“⁶⁾ Că el pune pe episcopi, prin ministerul cărora se nasc nu numai fii, ci şi părinţi, adecă preoţi, pentru ca să o conducă şi nutrească cu acela-şi sânge, cu care o a răscumpărat Christos: „Spiritul Sfînt v'a pus pe voi episcopi, ca să pasceţi Biserica lui Dumnezeu, carea o a câştigat cu sângele său.“⁷⁾ Era aceştia toţi, episcopi şi preoţi, au din darul precelent al Spiritului Sfînt aceea, ca ei în virtutea puterii sale să ştergă păcatele, amăsura cuvintelor, cari le-a rostit Christos cătră Apostoli: „Luaţi Spirit Sfînt; cărora veţi ierta păcatele, se vor ierta lor, şi cărora le veţi ţine, vor fi ţinute.“⁸⁾ Mai de parte că Biserica e un lucru de totului tot dumnezeesc, nu se dovedesc mai limpede prin nici o altă dovadă de cât prin a darurilor, prin cari ea în tôte privinţele e împodobită cu strălucire şi glorie; şi auctorul şi dătătorul lor e Spiritul Sfînt. Şi ajungă a constata, că pe când Christos e capul bisericii, pe atuncia Spiritul Sfînt e sufletul ei: „Ceea ce în trupul nostru e sufletul, aceea e Spiritul Sfînt în trupul lui Christos, care e Biserica.“⁹⁾ — Acestea fiind așa, nici de cum nu este iertat a vesti şi spera altă „manifestare şi descoperire a Spiritului dumnezeesc“ mai largă şi mai bogată: căci aceea, ce este acum în Biserica, e la tot casul cea mai mare, şi ea va rămîna, până când va fi dat Bisericii, ca sevârşind curgerea luptei să ajungă la bucuria celor ce triumfă în societatea cerescă.

Nu mai puţin minunat e, cât de mult

şi în ce chip lucră Spiritul Sfînt în sufletele singuraticilor, de şi acest lucru e cu ceva mai greu de priceput, de ore ce el e de totului tot a fără de observarea ochilor. — Vîrsarea această a Spiritului se întimplă asemenea cu îmbelşugare așa de mare, cât însu-şi Christos, din darul căruia purcede, a asemănat-o cu un rîu foarte bogat de apă, pe cum se cetesce la Ioan: „Cel ce crede întru mine, cum zice Scriptura, rîni de apă vie vor curge din pînătecele lui.“ Cărei mărturisiri îl adauge acela-şi Evangelist explicarea: „Era acesta a zis de Spiritul, carele erau să-l primescă cei ce cred întru dînsul.“¹⁾ Adevărat că e cert, că şi în omenii cei drepti, cari au fost mai înainte de Christos, încă a locuit Spiritul Sfînt prin graţie, pe cum aflăm, că e scris despre profeti, despre Zacharie, despre Ioan Botezătorul, despre Simeon şi Ana; la Rusaliu adecă Spiritul Sfînt nu s'a împărtăşit așa, „că atuncia mai întăiu ar fi început a locui în sfinţi, ci că s'a revîrsat mai cu îmbelşugare, grămădind darurile sale, nu începîndu-le, şi nefiind nou în lucrarea sa pentru aceea, că a fost mai bogat în împărtăşire.“²⁾ Dară de şi aceea încă se număra între fiii lui Dumnezeu, ei totuşi petreceau în aceea-şi condiţie cu servii, de ore ce şi fiul „nimic nu se osebesce din serv“, în vreme ce „sub ispravnic şi sub păzitor este“³⁾: şi a fără de aceea, că dreptatea era în aceia numai din meritele lui Christos, care avea să sosescă, împărtăşirea Spiritului Sfînt după Christos s'a făcut mult mai îmbelşugată, aprōpe pe cum lucrul tocmi întrece cu preţul amanetului, şi pe cum adevîrul e cu mult mai pe sus de cât icōna. De aceea a zis Ioan: „Încă nu era Spirit Sfînt, că Isus încă nu era preamărit.“⁴⁾ În dată ce deci Christos „suindu-se la înălţime“ a dobîndit gloria împărăţiei sale cea câştigată așa de greu, a deschis cu dărnice bogăţiile Spiritului Sfînt, „a dat daruri oamenilor.“⁵⁾ Căci „darea sa trimiterea aceea sigură a Spiritului Sfînt după preamărirea lui Christos avea să fie, pe cum nu a fost mai înainte nici o dată, nu că mai înainte nu a fost, ci nu a fost așa.“⁶⁾ Dōră firea omenescă după necesitate e servitōrea lui Dumnezeu: „Zidirea e servitōre, noi sîntem servii lui Dumnezeu după fire;“⁷⁾ ba pentru vina comună firea noastră întregă a cădūt în greşela şi neonoarea aceea, că a fără de aceea eram vrăşmaşi lui Dumnezeu: „Eram din fire fii ai mâniei.“⁸⁾ Nici o putere nu era așa de mare, cât să ne pōtă ridica şi scăpa dintr'o ast fel de stricăciune şi perire vecinică. Dară Dumnezeu, ziditorul firii omenesci, a făcut-o această în milostivirea sa cea preamare prin Unul-născutul său: prin binefacerea acestuia omul a fost restituit cu o împodobire mai bogată de daruri în gradul şi nobilitatea, din care căduse. Nimeni nu pôte spune cu cuvinte, în ce chip se sevârşesc lucrarea această a graţiei dumnezeesci în sufletele oamenilor; ei de aceea atât în sfînta Scriptură cât şi la Părinţii Bisericii se numesc a dese ori şi regeneraţi şi zidiri nouă şi părtăşi ai firii dumnezeesci şi fii lui Dumnezeu şi îndumnezeiţi şi cu alte laude de acest fel. — Dar acum darurile acestea atât de bogate se ascriu nu fără de causă Spiritului Sfînt. El e adecă „Spiritul primirii de fii, întru carele strigăm: Aba, Părinte!“ şi tot el revîrsă preste inimii dulceta iubirii părintesci: „Însu-şi Spiritul mărturisescă dimpreună spiritului nostru, că sîntem fii ai lui Dumnezeu.“⁹⁾ Spre explicarea acestui lucru serveşte asemănarea, ce există între amîndouă lucrările Spiritului Sfînt, şi carea a aflat-o s. Toma; căci prin Spiritul Sfînt atât „Christos s'a conceput întru sfinţenie, ca să fie Fiul natural al lui Dumnezeu“, cât şi „altii se sfinţesc, ca să fie fii adoptivi ai lui Dumnezeu.“¹⁰⁾ Ast fel, dar într'un chip cu mult mai nobil, de cum s'ar întimpla în

¹⁾ S. Aug. de Trin. I. IV. c. 20. — ²⁾ Mat. 1, 18. 20. — ³⁾ I Tim. 3, 16. — ⁴⁾ 3, 16. — ⁵⁾ Enchir. c. 40; s. Thom. 3-a, q. XXXII. a. 1. — ⁶⁾ Fapt. 10, 38. — ⁷⁾ S. Vas. de Sp. S. c. 16. — ⁸⁾ Evr. 9, 14. — ⁹⁾ 4, 1; 11, 2. 3.

¹⁾ De Trin. I. XV. c. 26. — ²⁾ 2, 28. 29. — ³⁾ Cir. Ierus. Catech. 17. — ⁴⁾ In Matth. hom. 1; II Cor. 3, 3. — ⁵⁾ Io. 16, 12. 13. — ⁶⁾ Io. 14, 16. 17. — ⁷⁾ Fapt. 20, 28. — ⁸⁾ Io. 20, 22. 23. — ⁹⁾ S. Aug. serm. CLXXXVII de temp.

¹⁾ Io. 7, 38. 39. — ²⁾ S. Leo M. hom. III. de Pentec. — ³⁾ Gal. 4, 1. 2. — ⁴⁾ 7, 39. — ⁵⁾ Ef. 4, 8. — ⁶⁾ S. Aug. de Trin. I. 4. c. 20. — ⁷⁾ S. Cir. Ales. Thesaur. I. V. c. 5. — ⁸⁾ Ef. 2, 3. — ⁹⁾ Rom. 8, 15. 16. — ¹⁰⁾ S. Thom. 3-a, q. XXXII. a. 1.

natură, purcede regenerarea spirituală de la iubire, și a nume de la Iubirea nezidită.

Inceputul acestei regenerări și înorii se întâmplă omului prin botez; în sacramentul acesta, alungându-se de la suflet spiritul cel necurat, se pogoră în suflet mai întâi Spiritul Sfânt și-l face asemenea și-și: „Ce este născut din Spirit, spirit este.“¹⁾ În chip mai bogat se dăruiesc pe sine însuși Spiritul prin sfântul mir, spre statornicia și tăria vieții creștinesc; de aci a purces adecă învingerea martirilor și triumful feciodelor asupra momelilor stricăciunilor. Am zis, că se dăruiesc pe sine însuși Spiritul Sfânt: „Dragostea lui Dumnezeu s'a versat întru inimile noastre prin Spiritul Sfânt, carele s'a dat nouă.“²⁾ El însuși adecă nu numai ne aduce darurile dumnezeesc, ci e auctorul acelor, și însuși e darul cel mai înalt; el purcedând din iubirea împrumutată a Tatălui și Fiului, cu drept cuvânt se privesc și se numesc „darul preînaltului Dumnezeu“. — Pentru ca să se pricépă mai limpede firea și puterea acestui dar, avem să ne aducem a minte de cele ce le-a propus Scriptura dumnezeescă și le-a explicat sfinții învățători, că adecă Dumnezeu stă întru ajutorii tuturor lucrurilor și e în toate, „prin putere, întru cât toate se supun puterii lui; prin ființă de față, întru cât toate sînt goale și descoperite ochilor lui; prin esență, întru cât stă întru ajutorii tuturor ca cauză a existenței.“³⁾ Dară în om e Dumnezeu nu numai ca în lucruri, ci omul a fără de aceea îl cunoște și-l iubesc; de ore ce noi chiar și numai conduși de fire din îndemn propriu iubim, dorim, cercăm binele. A fără de aceea Dumnezeu și din grație locuesce în sufletul cel drept ca într-o biserică, în chip de tot intim și singular; era de aci urmază necesitatea aceea a iubirii, cu care sufletul se alipește de Dumnezeu în chipul cel mai strîns, mai strîns de cum prietinel s'ar pute alipi de prietinel cel mai binevoitor și mai iubit, și gustă pe deplin dulceta lui. — Era împreunarea acesta minunată, care pe numele său se zice „inhabitare“ și numai în privința condiției sau statului se osebesce de aceea, cu care Dumnezeu cuprinde pe cei ceresci făcîndu-i, de și o efectuesce în chipul cel mai adevărat ființa de față a Treimii întregi, „la el vom veni, și sălaş la el vom face“,⁴⁾ totuși se ascrie în chip special Spiritului Sfânt. Căci urmele puterii și înțelepciunii dumnezeesc se arată chiar și în omul cel fărădelege; în iubire, carea e ore cum nota Spiritului, nu se împărtășește nimeni altul, fără numai dreptul. Și cu lucrul acesta stă în legătură aceea, că același Spirit se zice Sfânt, și a nume și pentru aceea, pentru că el, Iubirea cea dintâi și cea mai înaltă, mișcă și mână sufletele la sfințenie, carea mai pe urmă constă în iubirea lui Dumnezeu. De aceea Apostolul numind pe cei drepti biserica lui Dumnezeu, mai lămurit nu-i numesce al Tatălui ori al Fiului, ci al Spiritului Sfânt: „Ați nu știți, că trupul vostru este biserica Spiritului Sfânt, carele locuesce întru voi, pe care-l aveți de la Dumnezeu?“⁵⁾ — Inhabitarea acesta a sufletelor evlavioase prin Spiritul Sfânt are de urmare în multe chipuri bogăția darurilor ceresci. Căci pe cum învață sfântul Toma: „Fiind că Spiritul Sfânt purcede ca iubire, el purcede în chipul darului celui dintâi; de aceea zice Augustin, că prin darul, care e Spiritul Sfânt, se împărtășește medularelor lui Christos multe daruri specifice.“⁶⁾ Era de darurile acestea se țin admoniările și invitările acelea taînice, cari prin înriurina Spiritului Sfânt se trezesc de atâtea ori în minți și în inimi; cari dacă lipsesc, nu pôte să fie nici începutul vieții bune, nici înaintările ei, nici sfârșitul mântuirii vecnice. Și fiind că glasurile și admoniările acestea se fac în suflete în chip forte taînice, de aceea ele în Scriptură se asemănă une oria potrivit cu suflarea aerului, ce vine; și s. Toma le pune într'un chip

plin de spirit alătura cu sentimentele acelea ale inimii, a căror putere întregă e ascunsă în lăuntru ființei viețuitoare: „Inima are ore care înriurina ascunsă, și de aceea inimii i-se asemăna Spiritul Sfânt, care vieză și unesce Biserica în chip nevădit.“¹⁾ — Omul drept, adecă cel ce trăesce viața grației dumnezeesc și lucrază prin virtuțile corespundătoare ca prin nisce facultăți, are mai de parte lipsă neapărată de acelea șapte daruri, cari în sens propriu se numesc ale Spiritului Sfânt. Căci prin acestea se învață sufletul și se întăresce, ca să asculte mai ușor și mai lute de glasurile și îndemnările lui; de aceea darurile acestea au o putere așa de mare, cât îl duc la culmea sfințeniei, și sînt așa de escelente, cât ele rămân aceleși și în împărăția cerescă, de și în chip mai deplin. Prin darurile acestea se provacă și se înalță sufletul, ca să dorască fericirile evangelice, cari asemenea florilor, ce se ivesc în timp de primăvară, sînt semnele și vestitorele fericirii, ce rămâne în veci. Fericite sînt în sfârșit rodirile acelea, înșirate de Apostolul,²⁾ cari omenilor drepti le face și le dăruiesc Spiritul deja și în viața asta trecătoare, și cari sînt pline de dulceta și de bucurie, pe cum trebuie să se aștepte de la Spiritul, „care în Treime este dulceta Tatălui și Fiului și revarsă toate zidirile cu dărnice și bogăție nespuse de mare.“³⁾ — Așa dară Spiritul dumnezeesc, care în lumina cea vecinică a sfințeniei purcede de la Tatăl și de la Fiul și e același iubire și dar, după ce în Legea veche s'a arătat prin veltul figurărilor, mai apoi a versat totă bogăția sa în Christos și în trupul lui cel taînice, care e Biserica; și pe omenii, cei ce se abăteau la greșelă și la stricăciune, cu ființa sa de față și cu grația sa i-a rechemat în chip așa de mântuitoriu, cât ei nefind deja pămîntesci de pe pămînt, gîndesc și voesc de totului tot altele, ca și cum ar fi ceresci din ceri.

Fiind că acestea sînt așa de mari, și fiind că ele arată limpede bunătatea cea nemăsurată a Spiritului Sfânt față cu noi, ele pretind de la noi, ca noi să deprindem față cu el zelul cel mai mare al ascultării și evlaviei. Era acesta omenii creștini o vor face cum se cade și în chipul cel mai bun așa, dacă se vor întrece zilnic cu zel tot mai mare întru a-l cunoște, a-l iubi și a i-se ruga; și de aceea le îndreptăm admonițiunea acesta, pe cum purcede ea de la sine din suflet părintesc. — Pôte că între ei nu lipsesc nici astăzi de aceia, cari întrebați fiind în același chip, în care a întrebat ore când Paul pe nisce omeni, dacă au primit pe Spiritul Sfânt, ar răspunde asemenea: „Încă nici de este Spirit Sfânt, am audiat.“⁴⁾ Era chiar și dacă nu ar fi de aceștia, totuși a bună samă vor fi mulți, cărora le lipsesce mult cunoșterea lui; ei adevărat că deprindând fapte religioase a dese ori folosesc numele lui, dar cu o credință cuprinsă de întunec des. De aceea toți predicatorii și păstorii sufletelor să-și aducă a minte de datorința acesta a sa, ca să arete mai cu zel și mai pe larg poporului, cele ce se țin de Spiritul Sfânt, inse așa, că să lipsescă controversele grele și subtile, și să se încunjure nebunia cea rea a acelor, cari cu cutezare se silesc a scruta deplin chiar și taînle dumnezeesc. Ci să se amintescă și să se esplice pe larg mai virtos aceea, cât de multe și mari binefaceri ne-au venit și nu încetază a ne veni de la acest dăruitoriu dumnezeesc, pentru ca să se alunge de tot atât greșela cât și necunoșterea unor lucruri așa de mari, carea e nevrednică de „fiul luminii“. Era la acesta stăruim nu numai pentru aceea, pentru că se referesce la o taînă, care ne îndreptă mai de aproape la viața de veci, și din cauza acesta avem să o credem cu tărie, ci și pentru că binele se iubesc și se doresce cu atât mai tare, cu cât se cunoște mai limpede și mai deplin. — Spiritului Sfânt adecă, — acesta e al doilea lucru, despre care am zis,

că are să se facă, — se datoresce iubire, pentru că el e Dumnezeu: „Să iubesci pe Domnul Dumnezeuul tău din totă inima ta, și din tot sufletul tău, și din totă puterea ta.“¹⁾ Și el are să fie iubit din partea omenilor, fiind că el e iubirea substanțială, vecinică, primă, era de cât iubirea nu este nimica mai vrednic de iubire; și acesta cu atât mai virtos, pentru că el ne-a grămădit cu binefacerile cele mai mari, cari pe cum dovedesc bunavoința dăruitorului, în tocmă așa pretind și recunoștința primitivului. Iubirea acesta are două folose, și acestea nu sînt neînsemnate. Căci ea de o parte ne va îndemna, să ne dobîndim zilnic o cunoșcere tot mai limpede a Spiritului Sfânt. Căci „cel ce iubesc“, zice s. Toma, „nu se îndestulesce cu o cuprindere pe de-asupra a iubitului, ci se silesc a cerceta internul singuraticelor lucruri, cari se țin de cel iubit, și așa va intra în cele din lăuntru ale lui, pe cum despre Spiritul Sfânt, care e iubirea lui Dumnezeu, se zice, că cercă și adâncurile lui Dumnezeu.“²⁾ Ea de altă parte ne va mijloci o bogăție mai mare a darurilor ceresci, căci pe cum micimea de inimă adună mână dăruitorului, așa o deschide inima multămitore și recunoșcătoare. Avem inse să purtăm grije forte mare, ca iubirea acesta să fie de așa, cât ea să nu se oprască numai la cugătare seacă și la serviț estern, ci să înainteze la lucrare, mai virtos să fugă de păcat, de ore ce acesta vatemă într'un chip deosebit pe Spiritul Sfânt. Căci ori ce sîntem, aceea sîntem din bunătatea dumnezeescă, era acesta se ascrie mai ales Spiritului Sfânt: pe acesta, care-i dă binefaceri, îl vatemă cel ce păcătuesce și cel ce abusând chiar de darurile lui și încredînd-se în bunătatea lui se face zilnic tot mai îndrăzneț. — A fără de aceea, fiind că el e Spiritul adevărului, dacă ore cine va fi păcătuit din slăbăciune ori din nesciință, pôte că va afla ore care escusare la Dumnezeu; dară cel ce din răutate se împotrivesce adevărului și se întorce de la el, acela păcătuesce în chipul cel mai greu împotriva Spiritului Sfânt. Lucrul acesta în zilele noastre s'a lătit așa de tare, cât par a fi sosit timpurile acelea forte rele prevestite de Paul, în cari omenii, bătăți cu orbite de judecata preadrăptă a lui Dumnezeu, vor ține greșelele de adevăr, și vor crede ca unui învățătoriu al adevărului „domnului lumii acesteia“, care e mincinos și tatăl minciunii: „Va trimite lor Dumnezeu lucrarea înșelăciunii, ca să credă ei minciunii:“³⁾ în vremile cele de apoi se vor depărta unii de la credință, uitându-se la spiritele cele înșelătoare și la învățăturile cele drăcesci.“⁴⁾ Dar fiind că Spiritul Sfânt, pe cum am zis mai la deal, locuesce în noi așa zicînd ca în biserica sa, de aceea să se lea a aminte cuvintele Apostolului: „Să nu întristați pe Spiritul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru carele v'ați peccatuit.“⁵⁾ Și în lucrul acesta nu e de ajuns a fugi de tot, ce e nevrednic, ci omul creștin are să strălucască cu totă lauda virtuților, mai ales în curățenie și în sfințenie, pentru ca să placă unui ospe așa de mare și așa de bun; căci cele curate și sante sînt podoba bisericii. De aceea zice același Apostol: „Ați nu știți, că biserica a lui Dumnezeu sîntei, și Spiritul lui Dumnezeu locuesce întru voi? De va strica cine va casa lui Dumnezeu, strica-l va pe acela Dumnezeu; că biserica lui Dumnezeu sîntă este, carea sîntei voi.“⁶⁾ Înfricoșată, dar forte drăptă e aminințarea acesta. — În sfârșit avem să ne rugăm Spiritului Sfânt și să cerem de la el, căci toți avem lipsa cea mai mare de scutul și ajutoarele lui. Pentru că pe cum fiesce cine are lipsă de sfat, e slab de puteri, apesat de necasuri, aplicat la ceea ce e oprit, așa trebuie să cercce ajutorii la acela, care e isvorul pururea deschis al luminii, tăriei, mîngăierii și sfințeniei. Și aceea, de ce omul are lipsă mai pe sus de toate, adecă iertarea păcatelor, are să o

¹⁾ Io. 3, 6. — ²⁾ Rom. 5, 5. — ³⁾ S. Thom. 1-a. q. VIII. a. 3. — ⁴⁾ Io. 14, 23. — ⁵⁾ I Cor. 6, 19. — ⁶⁾ Summ. th. 1-a, q. XXXVIII. a. 2; s. Aug. de Trin. l. XV. c. 19.

¹⁾ Summ. th. 3-a, q. VIII. a. 1 ad 3. — ²⁾ Gal. 5, 22. — ³⁾ S. Aug. de Trin. l. VI. c. 9. — ⁴⁾ Fapt. 19, 2.

¹⁾ De Eron. 6, 5. — ²⁾ I Cor. 2, 10; Summ. th. 1-a 2-ae, q. XXVIII. a. 2. — ³⁾ II Tes. 2, 11. — ⁴⁾ I Tim. 4, 1. — ⁵⁾ Ef. 4, 30. — ⁶⁾ I Cor. 3, 16, 17.

cără mai virtos de la el: „Proprietatea Spiritului Sfint e, că el e darul Tatălui și Fiului; ăra iertarea păcatelor se face prin Spiritul Sfint ca prin darul lui Dumnezeu.“¹⁾ Despre acela-și Spirit grăește încă și mai limpede rânduia rituală: „El e iertarea tuturor păcatelor.“²⁾ — ăra în ce chip avem să i-ne rugăm, ne învață Biserica foarte bine, agrăindu-l și rugându-l în cereri cu numele cele mai dulci: „Vino, părinte al sĂracilor, vino, dătătorul darurilor, vino, lumina inimilor; mĂngăitoriu preabune, ăspe dulce al sufletului, rĂcorĂla dulce;“ și rugându-l cu stĂruință, să curețe, să vindece, să adape mințile și inimile, și celor ce-și pun în el ăncrederea, să le dea și „meritul virtuții“ și „sfărșit bun“ și „bucuria vecinică“. Nicl nu este iertat de loc a se ăndoi despre aceea, dacĂ va asculta rugăciuni de acestea acela, cu ănsuflarea cĂruia s'ău scris acestea: „Singur Spiritul se rĂgĂ pentru noi cu suspinuri negrăite.“³⁾ În sfărșit avem să i-ne rugăm cu ăncedere și cu stĂruință, ca el zilnic să ne lumineze mai tare cu lumina sa și așă zicĂnd cu fĂclia ăubirii sale să ne aprindă; cĂci ast fel spirigindu-ne pe credință și pe ăubire să ne silim bĂrbătesce spre dobĂndirea rĂsplĂților vecinice, pentru cĂ el „este arvuna moștenirii nĂstre.“⁴⁾

Și acum sciți, Venerabili Frați, ăndemnĂrile și admoniĂrile, cele ce am aflat de bine a le spune spre nutrirea cultului Spiritului Sfint; și de loc nu Ne ăndoim, cĂ ele mai ales prin sciința și grijea vĂstrĂ vor aduce în poporul creștinesc roduri alese. Silința NĂstrĂ ăntu urmĂrirea acestui lucru nicl o datĂ nu va lipsi, și avem și intențiunea

¹⁾ Summ. th. 3-a, q. III. a. 8 ad 3-m. — ²⁾ In Miss. rom. fer. III. post Pent. — ³⁾ Rom. 8, 26. — ⁴⁾ Ef. 1, 14.

de a nutri și ănainta deprinderea cĂsta atĂt de alĂsĂ a evlaviei în chipurile, carl dupĂ cĂsta le vom afla mai potrivite. ăntĂrăceea fiind cĂ acum sint doi ani în epistola „Provida matris“ am recomandat catolicilor pentru sĂrbĂtoarea Rusaliilor rugăciuni speciale pentru ănaintarea binelui unității creștinesci, aflăm de bine a hotĂri despre acest lucru mai pe larg. HotĂrim deci și dispunem, cĂ în ăntĂrĂ lumea catolicĂ în anul acesta, pe cum și în cei urmĂtori în perpetuu să se facĂ ănainta de RusaliĂ devoțiune de nĂuĂ zile în tĂte bisericile parohiale, și dacĂ Ordinarii vor afla a fi de folos, atuncia și în alte biserici și capele. ăra tuturor celor ce vor lua parte la devoțiunea cĂsta de nĂuĂ zile și se vor ruga cum se cuvine dupĂ intențiunea NĂstrĂ, le ămpĂrtĂșim pentru fiesce care zi la Dumnezeu o indulgență de șapte ani și șapte quadragene și o indulgență plenarĂ în ori care din zilele acelea ori în ănsĂ-și sĂrbĂtoarea Rusaliilor, ori și în ori care din cele opt zile urmĂtoare, dacĂ spĂlați cum se cade prin mĂrturisire și ăntĂriți cu sfinta cuminecĂturĂ se vor ruga cu evlavie dupĂ aceea-și intențiune a NĂstrĂ. Voim, cĂ în binefaceriile acestea să se pĂtĂ ămpĂrtĂși asemenea și aceia, pe carl ăi ămpedecĂ vre o causĂ legitimĂ de la rugăciunile acelea publice, ori unde dupĂ judecata prudentĂ a Ordinariului lucrul nu se pĂte sevĂrși așă de ușor în bisericĂ; numai să se sevĂrșescĂ pe cale privatĂ rugăciunile de nĂuĂ zile și să se ămplinescĂ și cele alalte condiții. A farĂ de aceea aflăm de bine a ămpĂrtĂși în perpetuu din comĂra Bisericii, ca aceia, carl în chip public ori privat în octava Rusaliilor pĂnĂ inclusive la sĂrbĂtoarea sfinte Treimi vor sevĂrși zilnic din evlavia sa nise rugăciuni cĂtrĂ Spiritul Sfint, și vor ămplini cum se cade condițiile cele alalte, carl le-am

spus mai la deal, să pĂtĂ dobĂndi din noi ămĂndĂuĂ indulgențele acelea. Cu milostivire permitem, ca tĂte acestea dĂruiri de indulgențe să se pĂtĂ aplica în chipul rugăciunii de mijlocire și sufletelor pie osĂndite la focul curĂțitorii.

Acum se ăntĂrce mintea și inima NĂstrĂ la dorințele acelea, carl le-am spus ăntu ănceput; și cerem și vom cere ămplinirea lor cu rugăciunile cele mai stĂruitoare de la Spiritul dumnezeesc. Veniți, Venerabili Frați, ănsĂțiți cu rugăciunile vĂstre pe ale NĂstre, și la ăndemnul vostru să le ănsĂtescĂ tĂte nĂmurile creștine cu ale sale, chemĂnd de mijlocitoare pe presfinta, puternica și de Dumnezeu ăubita FeciĂrĂ. Voi sciți bine, ce raport ăntim și minunat esistĂ ăntre ea și ăntre Spiritul Sfint așă, cĂ ea dupĂ vrednicie se numesce MirĂsa lui cea nepĂtatĂ. Rugăciunea FeciĂrei a bunĂ samĂ a contribuit mult și la talna ăntupĂrii și la pĂgĂrirea coronei aceuia-și MĂngăitorii preste Apostoli. Continue ea deci a ăntĂri din bunĂtatea sa preamare cu rugăciunea sa mijlocitoare rugăciunile comune, cĂ în totalitatea nĂmurilor, celor ce bolesc așă de rĂu, să se ăntĂrce priu prea ăntalul Spirit minunile lucrurilor dumnezeesci, carl le-a sĂrbĂtorit David în chip profetic: „Trimite-vei Spiritul tĂu, și se vor zidi, și vei ănoi fața pĂmĂntului.“¹⁾ — ăra cĂ prevestitoare a darurilor ceresci și ca dovadĂ a bunĂvoinei NĂstre ămpĂrtĂșim, Venerabili Frați, în Domnul vĂuĂ, Clerului și poporul vostru binecĂvĂntarea ApostolicĂ.

Dat în Roma la Sfintul Petru în ziua a 9-a a lunii lui Maiu în anul 1897, al dĂuĂzecilea al Pontificatului Nostru.

Leo PP. XIII.

¹⁾ Pa. 103, 30.

Minunea minunilor, „Tel. Rom.“ ănsĂrșit e multĂmit cu cuvintele unui arhierĂu unit. E vorbĂ de rĂspunsul, ce l-a dat Preasfinția Sa Episcopul Lugoșului la cuvintele de gratulare, ce le-a rostit dl protopresbiter Dr George Popoviciu conducĂnd clerul gr. or.

„Sintem și noi pe deplin acord,“ zice „Tel. Rom.“ în numĂrul sĂu din 22 Maiu, „cu P. S. Sa D. episcop Radu, ca „rugăciunea, care unanim rĂsunĂ de la altarele ambelor biserici“ „pentru unirea tuturor“, să ni-se asculte cĂt mai curĂnd și „sĂ ne unĂscĂ ăntĂrĂo turmĂ, sub un pĂstoriiu.“

Dar mai apoi „Tel. Rom.“ totuși pare a nu fi „deplin acord“ cu Preasfinția Sa. El cĂrĂcĂ a-ăi trage cuvintele pe calapod ermenentic neunit. ătĂ cum: „Dar acea turmĂ, dupĂ ănvĂțĂturile nefalsificate ale Dni și MĂntuitorului nostru Isus Christos, ale SĂntilor Apostoli și ale tuturor celorlĂli SĂnti PĂrinți adevĂrați ai bisericii christiane, are sĂ fie biserica anticĂ christianĂ, biserica ortodoxĂ, a rĂsĂritului, carea unicĂ n'a adaus ori omis ceva din acele ănvĂțĂturi, și cĂreia aparține și azi cea mai mare parte a tuturor RomĂnilor, ăr acel pĂstoriiu, nevĂduț, are sĂ fie Isus Christos, ca tot de una pentru toți creștinii, ăr vĂduț are sĂ fie, dupĂ canonul 34 apostolic, pentru toți RomĂni un arhieriscop romĂn ortodox, și nu Papa de la Roma sĂu alt cineva.“

N'a omis nimica biserica „ortodoxĂ a rĂsĂritului“ din ănvĂțĂturile lui Christos? Dar cuprinsul capului 21 din Evangelia dupĂ ăoan e nimica?

N'a adaus nimica la ănvĂțĂturile lui Christos? Dar nimicirea cĂsĂtoriilor valide din motive de nimica, pe cum e p. es. „ura nedumeritĂ“, e nimica?

Dar DĂmne, mĂntuesce-ne, cĂ perim!

Ce sĂ ne scim face? CĂ biserica adevĂratĂ, biserica „ortodoxĂ“ romĂnĂ s'a abĂtuț de la canonul 34 apostolesc, s'a fĂcut un monstru, care în loc de un singur cap vĂduț are trei, unul în Sibiu, unul în CernĂuți și unul în București, și era pe aci, sĂ-ăi mai creșcĂ unul, în Macedonia, de nu s'ar fi ăngrijit cu dragostea sa pĂrintĂscĂ patriarcul „icumenic“ al „bisericii ortodoxe a rĂsĂritului“, ca biserica „tuturor RomĂnilor“ să nu se facĂ un monstru cu patru capete. Și apoi era pe aci, ca „Tel. Rom.“ sĂ dea ăntĂri pe RomĂni din SĂrbia și din Basarabia, carl din ăntĂmplare sint RomĂni fĂr de a fi supuși unui „arhieriscop romĂn ortodox“.

RevistĂ bisericescĂ.

Din Patrie.

Rescriptul regal pentru convocarea congresului bisericesc și autonomia bisericii SĂrbilor din Ungaria se va publica în curĂnd. Rescriptul fixĂzĂ deschiderea congresului pe 11 ăuliu. Ca comisar regesc va participa la congres br. Teodor Nicolici.

SĂrbii se tem, cĂ congresul are sĂ asigure regimului o ingerință decisivĂ în afacerile bisericii antonome sĂrbesci. Ziarul radical „Zastava“ afirmĂ, cĂ ăntre ierarhie și regim deja s'a și fĂcut ăntĂlegerea pentru restrĂngerea autonomiei. Datorința poporului este, cĂ pĂșind solidar la alegeri sĂ zĂdarnicescĂ acest atentat. Se pare, cĂ chemarea guvernelor liberale ar fi cassarea libertĂților, așă se tem toți de ele.

Cestiunea autonomiei catolice e discutată în tĂtĂ presa catolicĂ.

Franța.

Din incidentul ănmormĂntării celor ce Ăn cĂduț jertfĂ la arderea bazarului de binefacere, Msgr. Olivier a ăntut o predicĂ în biserica Notre-Dame zicĂnd, cĂ marea catastrofĂ e a se primi ca o pedĂpsĂ dumnezeescĂ pentru pĂcatele, carl le-a comis Franța. Președintele parlamentului Brisson în ședința din 18 a c. a desaprobat cele afirmate de P. Olivier; ăra la propunerea lui Locroy parlamentul a decis, cĂ vorbirea lui Brisson sĂ se tipĂrĂscĂ și afișeze pe pĂreți spre a putĂ fi cetitĂ de cĂtrĂ toți. Pot sĂ o cetĂscĂ, darĂ poporul va crede pĂrintelui Olivier și nu francmasonului Brisson.

Republicanii necredincioși se tem de biserica mai tare de cĂt Magarii de naționalitĂți. În o conferință a așă zișilor progresiști la ăntrebarea, cĂ ce periclitĂzĂ republica, în datĂ Ău rĂspuns, cĂ clericalișii, ăra alegerile le ăfluințĂzĂ preoții. Inimicii bisericii tĂte mĂsurile nedrepte cĂrĂcĂ a le justifica cu frasa, cĂ așă poftesce binele republicii, voind prin cĂsta a presenta preoțimea ca inimicĂ a statului și a-ăi nimici vađa ănaintea poporului. TĂte vor fi zĂdarnice: poporul a ănceput a se convinge, cĂ liberalismului moderu nu-ăi pasĂ de miseriile multĂmișii, ci numai biserica e, care o mĂngĂe și dupĂ putință ăi alinĂ miseria.

Rusia.

De curĂnd a apĂrut în Cracovia o scriere, în care se espun persecuțiunile ănfĂrĂtoare, la carl sint supuși uniții din Rusia. Guvernul pe uniți ăi pune cu forța sub episcopii și preoții neuniți.

Uniții au adresat un memoriu țarului în cauza nedreptăților, ce li-se fac. „Osservatore Romano“ afirmă a fi informat din cel mai bun izvor, că țarul, care e pătruns de sentimentul de dreptate și bunăvoință față cu supușii săi uniți, a dispus, că aceștia să nu mai fie infestați pentru credința lor, să se potoa mărturisă liber de catolic și să-și potoa îndeplini funcțiunile religioase.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta în ședința din 22 a primit în general proiectul de lege despre curțile cu jurați.

La desbaterea specială (§ 4) deputatul sas Fr. Schreiber a propus, că jurat să potoa fi acel individ maioren, care a implinit 26 ani, scie ceti și scie, pricepe limba oficiosă a statului, ăra în Fiume cea italiană. — Nu numai opoziția, ci și guvernamentalii s'au sculat în contra guvernamentalului Schreiber, care nu a făcut alt ceva, de cât a pofit, ca legea să nu fie prea nefavorabilă pentru conaționalii săi.

În ședința din 24 a c. deputatul Dr N. Șerban vorbind la § 4 al proiectului de lege arată abuzul, ce se face cu frasa „idea de stat magiar“; urgiteză, ca legea de naționalității să se esecute să se abroge; propune, ca în loc de „limba oficiosă de stat“ să se pună „limba de pertractare a judecătorei“. Apoi continuă: „Dacă anumite cause le luăm din mâna judelei, care se ține de dreptul strict, și le încredințăm curților cu jurați, să dăm anumit loc și echității. Acum, ca jurații să potoa satisfacă măreței lor chemări, prima condițiune e, ca să pricepă limba acelor indiviți, ale căror fapte și acțiuni au să le apreteze. Fiind că în patria acăsta locuesc 3 milioane de Români, cari, așa cred, tot de una au fost credincioși patriei și regelui, propun, ca la finea acestui § să se adaugă cuvintele „în ținuturile locuite de Români în limba română.“ — Propunerea dlui Șerban, ca în ținuturile locuite de Români jurații să scie vorbi limba română, ori cât de îndreptățită e, a fost întimpinată cu protestări.

Dieta a fost surprinsă Mercuri cu două proiecte de legi prezentate de către ministrul de honveđi br. Fejervary. Prin proiectul prim se înmultesc stipendiile de stat pentru cadetii din școlile armatei comune cu 130. Al doilea proiect se referesce la institutele de calificare pentru ofițerii de honveđi. Aici se prevede ridicarea Ludoviceului din Pesta la rangul de academie militară ca și cea din Wiener-Neustadt. Prin acăsta s'ar fi implinit dorința Magiarilor de a avé academie militară magiară.

Austria.

Ministrul Badeni în 25 a c. în comisiunea pentru redactarea răspunsului la discursul tronului a declarat, că guvernul nu se identifică cu proiectul majorității. Guvernul stă pe basa mesajului. Cu tôte acestea află de corectă partea cea mai mare din proiectul de răspuns al majorității și pătinesce dorințele exprimate în el. Apoi combate indirect atitudinea

opoziției. Cuvintul „federalism“ nici nu se cuprinde în proiectul majorității, dară nici nu are basă. Lărgirea autonomiei provinciilor nu urmăresce scopuri politice, ci numai reducerea agendelor parlamentului central. Respinge insinuarea, că ar intenționa, să suprimesce constituția; dară nu este eschis, ca constituția să se corégă pe cale constituțională.

Liberalii germani și jidanii continuă cu provocarea de scandaluri și cu împedecarea discutiunilor prin discursuri, propunerii și interpelări fără de trebă. Ei sbăra și zic cele mai murdare cuvinte la adresa ministerului și a majorității și prin acăsta purtare dovedesc, că nu sînt un element cultural, pe cum le place a se lăuda.

Grecia.

Negoțiarile de pace înainteză forțe pe încet. Grecii nu vor, să între de-a dreptul cu regimul turcesc în tractative sub cuvint, că dînșii și-au încredințat cauza în grijea marilor puteri europene.

Representanții marilor puteri află de esagerate condițiunile de pace puse de guvernul turcesc și nu sînt aplicați a recunosce ca îndreptățite de cât restituirea speselor de război și o rectificare a frontierei din punct de vedere strategic.

Poporul turcesc e aplicat a ceda Greciei Creta, care ca autonomă puțin mai atirna de la Pórtă, și a primi în schimb Tesalia.

Armistițiul e observat cu rigóre de către armata regulată din amindoué părțile. O cétă de insurgenți albanezi a năvălit asupra teritoriului grecesc, de unde inse a fost respinsă.

Nesiguranța și acum domnesce în Atena. Poporul ascrie familiei regale desastrese din război. Ómenii mai cu minte recunosc inse, că lipsa de disciplină și de pregătire în armată a provocat desastrese.

Colecta cruceriului.

La colecta cruceriului inițiată de noi în numărul 16 al „Unirii“ din 1891 au solvit pe 1897:

Parochia Tihău fl. 5.52
Până acum a încurs de tot suma de 2,130 fl. 40 cr.

Convocare. *)

Reuniunea învățătorilor gr.-catolici din Archidieceasa gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș își va ține adunarea generală constituantă în 15 Iunie st. n. a. c. (a 3-a zi de s. Rusalii) la Blaș.

La acăsta adunare cu tótă onórea se invită tóți membrii Reuniunii, cum și întregă inteligența română din loc și jur.

Program:

1. La 7 óre a. m. serviț divin împreunat cu invocarea Spiritului Sfint în biserica Catedrală.

2. La 9 óre a. m. întrunirea oficialilor și delegaților în sala de gimnastică a gimnasiului superior din loc.

3. La 9^{1/2} óre deschiderea adunării prin inspectorul scolastic archidieceasan.

4. Alegerea oficialilor supremi pe

*) Tôte ziarele române sînt rugate a reproduce acăsta convocare.

un period de 3 ani (§. 29 și 30 st. Reun.).

5. Eventuale propunerii.

6. Închiderea adunării prin presidente.

7. Prânz comun în otelul „Univers“.

Toți acei Stimați Domni, cari doresc a lua parte la prânzul comun, sînt rugați a se insinua la subscrisul notar cel mult până în 13 Iunie a. c.

Blaș din conferența corpului profesoral de la institutul preparandial și școlile normale române gr. cat. ținută în 26 Maiu 1897.

Nicolaș Pop prof. norm. și notar conf. Gavril Pop can. metrop. și inspect. scol. archidieceasan.

Noutăți.

Din diecesa Lugoșului. Cu o deosebită plăcere întregim împărțirea făcută de noi asupra distincțiunilor, ce le-a împărțit Ilustrata Sa Episcopul Dr Demetriu Radu, în sensul că protopop onorar și asesor consistorial a fost numit și preatubitul nostru confrate Clarissimul Dr Augustin Bunea. — Ni-se scie asemenea, că Il. Sa Episcopul Lugoșului a numit de protopop actual al tractului Gudșirului și paroch al Óreștiei pe Mult Onoratul Domn Iuliu Raț notar consistorial și licențiat în s. Teologie. Felicitările nóstre cele mai căldurose.

Concurs la parochii. Cu terminul de 15 Iunii s'a scris în archidieceasă concurs la parochiile: I. Beiu protop. Turzii cu emolumentele: 1. Casă par. cu 2 chilii și culină de iernă, culină de vară, grănar, șură și grajd, pe un intravilan de 1536°; 2. porțiune canonică agri 49 jug. 629°, 16 jug. 565 finaț, 1 jug. 666° pădure mai de tot estirpată, 22 jug. pășune în o tablă. 3. 115 zile de lucru și 4. venitele stolare. — II. Vișag cu filiile Lunca și Traniș protop. Morlacei cu emolumentele: În Vișag. casă parochială și superedificate economice; de la 90 de familii câte o metretă de bucate de pâne și câte 1/2 zi de lucru ori 20 cr.; porțiune canonică 7 jug. 939°. În Lunca 40 metrete bucate și 20 zile de lucru ori 40 cr. În Traniș 110 metrete de bucate de pâne și 55 zile de lucru ori 50 cr., porțiune canonică 6 jug. 1514°. Venitele stolare.

Stațiuni cantor-docentale. Cu terminul de 15 Iunii s'a scris concurs în archidieceasă la stațiunea cantor-docentală din Nundra protop. M. Ujorei cu emolumentele: În banf 252 fl.; venitele cantorale computeate în 48 fl., cuartir și 1/4 jug. grădină de legumi. — La stat. cant.-doc. din Sărmășel protop. Catinei, cu emolumentele: 145 fl. din repartiție, 47 fl. din venitele bisericesci, 6 jug. pământ arător computeat în 30 fl., 18 fl. venite cantorale, 60 fl. subsidiu de la stat, cuartir și 1/4 jug. grădină.

Concurs. Conform decisiunii luate în ședința Sinodului protopopesc ținută în 15 Aprilie a. c. p. XI. se publică prin acăsta sub Nr. 299/256—1897 concurs la un premiū de 40 coróne destinat pentru acel învățător din protopopiatul gr. cat. al Sibiului, carele în decurs de un an va puté dovedi cu documente demne de credință, că a făcut cel mai mare progres cu elevii săi în praxa pomăritului și grădinăritului său eventual în industria de casă. Concurenții respectivii at să-și subșternă concursele lor la subscrisul oficiū protopopesc până la 1 Iunie st. n. 1898. Sibiu în 22 Maiu 1897. Oficiul protopopesc gr. cat. Ioan V. Rusu protopop.

Conducătorele asilelor de copii ca învățătoare. Ministrul instrucțiunii publice a declarat prin cerculara sa din 7 April Nr 22.342—1897, că la școlile elementare, nefiind învățătoare qualificate, pot fi aplicate ca învățătoare provisorie și suplente conducătorele asilelor de copii, de cum va sînt diplomate și în decurs de doi ani de la aplicarea lor ca învățătoare sînt gata a depune și esamenul de calificatiune docental.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

2. În rodul general membrii bisericii nu se împărtășesc toți în același chip și în aceeași măsură. Acei credincioși, cari conlucra în persoană la celebrarea s. liturgii și cari Ieău parte la aducerea jertfei și ast fel se înfățișează în un anumit sens ca *împreunăjertfitori*, fără îndoelă *dobîndesc binecuvîntări ceresci mai bogate* și a nume nu numai ex opere operantis, ceea ce se înțelege de la sine, ci și *ex opere operato*. Grațiile acelea, în cari se împărtășesc credincioșii, cei ce Ieău parte la celebrarea jertfei, se numesc *rod special*.

Între chipurile, în cari ore cine pôte să Ieă parte la aducerea jertfei prin conlucrare în persoană, are să se amintescă mai virtos *ascultarea s. liturgii*. Cel ce Ieă parte la s. liturgie cu reverință și evlavie, acela se pune cu jertfa în atingerea cea mai de aproape și mai intimă, de ore ce el alăturându-se lucrării preotului *se rîgă împreună* și *jertfesc împreună*, și de ore ce biserica se rîgă în liturgie lui Dumnezeu în chip special și apriat zicînd: „Încă ne rugăm — pentru poporul, ce stă înainte și așteptă de la tine mare și multă îndurare. — Și dăruiesce, Dumnezeule, și celor ce se rîgă dimpreună cu noi, sporire a vieții și credinței și înțelegerii spirituale. Dă lor pururea cu frică și cu plăcere să servescă ție; neînculpați și fără de osîndă să se împărtășescă sfințelor tale taine și să se facă vrednici împărăției tale celei ceresci.” Acei credincioși deci, cari ascultă s. liturgie în chip cuviincios, dobîndesc un rod sacrificial special, care va fi mai mare ori mai mic, după cum e conlucrarea, capabilitatea și evlavia lor. Cu drept cuvînt se privește deci asistența și concelebrarea evlaviosă la s. liturgie de unul dintre mijlocele cele mai puternice, cu cari credincioșii pot pogori preste sine și preste alții îmbelșugarea binecuvîntărilor spirituale și binefacerilor temporale.

S. liturgie e o minieră de aur spirituală, în care putem săpa după comori și din care ne putem îmbogăți cu puțină osteneală; ea e o vistierie în tot de una plină, care ne e pururea deschisă, și în care putem să-întărăm ori și când. Unde e înse credința noastră și iubirea noastră? Prețuim și folosim noi ore isvorul acesta îmbelșugat de binecuvîntare cerescă?

3. Pe când biserica întregă se împărtășesc în rodul general al jertfei, și pe când credincioșii, cei ce Ieău parte la aducerea jertfei, se împărtășesc în rodul ei cel special, pe atuncia *preotul jertfitoriu* primesce rodul ei cel mai special sau cel individual. Asta o putem pricepe ușor. Dîră preotul e părtaş la aducerea jertfei în chipul cel mai de aproape și în măsura cea mai mare. El prin sfînta taină a preoției e autorizat și chemat, ca în numele lui Christos și în al bisericii să sevărsescă acțiunea jertfei. El nu e numai jertfitoriu propriu, ci conform voinței lui Christos și în numele bisericii aduce jertfa a nume pentru sine însuși. Ore s. liturgie ast fel ca jertfă de espiare și de cerere să nu fie pentru el nespun de plină de grații și binecuvîntări? Dacă ea e un isvor neseecat de mîntuire, și dacă preotul are mai mult de cât ori cine altul întrare liberă la acîst isvor, atuncia preotul trebuie că se îmbogătesc în chip de tot deosebit cu binecuvîntări ceresci, când celebră preasfînta jertfă în starea grației cu vrednicie, cu luare a minte și cu evlavie. Rodul acesta individual preotul jertfitoriu îl dobîndesc nemijlocit prin aceea, că împlinesc în chip cuviincios ministeriul său de jertfitoriu. Nu e de lipsă, ca acest rod să se mai aplice în chip special, și dispoziția sufletescă evlaviosă a preotului nu e isvorul acestui rod, ci numai condiția neapărat de lipsă a lui, pentru ca preotul să-l dobîndescă în măsură mai deplină și mai bogată.

Chiar și numai din cauza acîsta încă e de moment nespun de mare pentru preot, ca el să se pregătescă cât se pôte de bine pentru celebrarea sfîntei liturgii. El are lipsă de multe și mari grații, pentru ca să-și pôtă împlini în chip credincios isprăvnicia oficiului său. Dacă va deci să-și dobîndescă la altariu grațiile acelea, el trebuie să se sirguescă a trăi o viață nepetată și a aduce dumnezeesca jertfă în tot de una cu iubire învăpăiată.

4. În sfârșit s. liturgie mai face ex opere operato un *rod de espiare și de cerere*, și în acest rod se împărtășesc acela, pentru care preotul aduce s. jertfă în chip special. Acest rod se numesc *rod ministerial* sau *mijlociu*. Preotul e slugă a lui Dumnezeu și

ispravnic al tainelor lui Dumnezeu (I. Cor. 4, 1), și de aceea are putere nu numai de a sevărsi jertfa, ci și de a hotărî, spre al cui folos să servescă rodul jertfei. Despre rodul ministerial al jertfei pôte să dispună preotul jertfitoriu cu libertate întru folosul său ori într'al altora, va să zică lui și singur numai lui îi compete dreptul de a face aplicarea specială a jertfei. Puterea și îndreptățirea de a aplica jertfa pentru alții în chip special și de a le mijloci rodul ei prin intențiune specială i-se împărtășesc preotului în taina preoției în chip inamisibil. Êr obligamentul de a face o ast fel de aplicare specială a jertfei pôte să provină din diferite cause. Preste tot se nasce obligamentul acesta din rînduella superiorității bisericesci ori din deobligarea liberă a preotului, cu care se deobligă primind o elemosină sau un stipendiū. Nu suferă îndoelă, că o ast fel de aplicare specială a rodului sacrificial e admisibilă și folositoare. Asta o aduce adecă cu sine deja și natura jertfei și o mai întăresc praxa tradițională și învățătura apriată a bisericii. Din vechime există în biserică obiceiul de a celebra s. liturgie pentru persoane singurate și pentru scopuri hotărîte. Așa sînt obligați parochii, că în zile de Duminecă și de sîrbătoare să aducă și să aplice s. liturgie în special pentru turma, ce li-s'a încredințat. În timpul mai nou s'a declarat în privința asta și magisteriul bisericii respingînd părerea, după care din aplicarea specială a s. liturgii pentru anumite persoane ori pentru anumite clase de persoane nu ar rezulta pe sama acestora un folos special.¹⁾

Aplicarea ministerială a rodului sacrificial al Eucharistiei e în chip exclusiv un act al puterii ordului. De aceea ea se pôte face în tot de una în chip valid pentru toți, cei ce sînt capabili de a primi efectul jertfei și au lipsă de el. Înse pentru ca acîsta să fie și iertat, se recere, ca să nu i-se împotrivescă vre o oprire a bisericii. Jertfa s. Eucharistii conform voinței lui Christos e adecă proprietatea bisericii; el a rînduit, ca ea să se celebreze prin biserică și în biserică. Auctoritatea bisericescă supremă are deci plenipotința de a regula mai de aproape și de a restrînge folosirea dreptului preoțesc de a aplica jertfa. Mai avem prin urmare de a face cu întrebarea, că pentru cine pôte și are voc preotul, să celebreze cu intențiune specială, sau cu alte cuvinte cui se pôte și este iertat a aplica în mod special rodul ministerial al jertfei. Pentru ca să putem răspunde la întrebarea acîsta, avem să deosebim *mai multe clase de omeni atît între cei vii cât și între cei adormiți*.

I. Cei vii ori sînt membri ai bisericii catolice ori stau a fară de comuniunea bisericescă.

a) *Membrii bisericii sînt în starea grației ori în starea păcatului*. Pentru amîndouă clasele acestea pôte să se aducă jertfa s. liturgii. Membrii cei drepti ai bisericii, pe cari îi însușeșc iubirea lucrătoare, singuri sînt capabili de a dobîndi rodirile sacrificiale ale s. Eucharistii în întreg cuprinsul și în întregă estensiunea lor; căci împărtășirea în jertfă e cu atît mai mare, cu cât e mai intimă comunitatea de viață a omului respectiv cu Christos și cu biserica. Membrilor bisericii celor sufletesce morți, adecă acelor credincioși, a căror suflete în urma păcatelor grele sînt lipsite de viața cea supranaturală a grației, nu li-se pot aplica tôte rodirile sacrificiale; căci cîntă vreme sînt inimici ai lui Christos, nu li-se pôte ierta nici o pedepsă temporală. Nefericirea cea dintăiu și cea mai mare, ce le apasă sufletul, și de care au să scape prin jertfa liturgică de espiare, e nefericirea păcatului. Jertfa s. liturgii le mijlocesc în rîndul cel dintăiu împăcarea cu Dumnezeu și milostivirea lui, lumină și tărie de sus, pentru ca ei cu voință hotărîtă să părăsescă calea păcatului, să se întorcă în chip sincer și să redobîndescă viața grației. — Pentru prunci botezați, cari încă n'au ajuns la usul rațiunii, s. liturgie încă se pôte celebra, dar firesc că nu ca jertfă de espiare, ci ca jertfă de cerere.

b) Eră ce privește pe omenii aceia, cari *petrec a fară de biserică și sînt osebiți de comuniunea vizibilă a ei*, nu suferă îndoelă, că în chip indirect cel puțin se aduce și pentru ei s. jertfă, întru cât s. liturgie se celebră pentru a dobîndi și a promova întorcerea păgănilor și Iudeilor, stirpirea ereșei și schismei, creșterea și înălțarea împărăției lui Dumnezeu. Adevărat că acestea țintesc mai de aproape la binele bisericii; dar aceea încă e adevărat, că prin acestea rezultă din jertfă folosul cel mai mare tot de o dată și pe sama acelor, cari se împărtășesc în grația și fericirea de a

¹⁾ Prop. 30. Constit. »Auctorem fidei« din 28 Aug. 1794.

se face fiu al bisericii adevărate. — *Aplicarea directă și specială* dimpotrivă, pe cum spun hotărârile pozitive ale bisericii, nu e permisă așa fără de excepție și condiție. *Se opresce* a nume în chipul cel mai sever a aduce jertfa liturgică pentru *escomunicați de aceia, cari nu sînt tolerați, ci au să se încunjure* (excomunicați vitandi), și oprirea acésta ține până atunci, până când nu se deslégă legătura escomunicării. Ce privesce pe *escomunicați tolerați*, unii susțin, că aplicarea jertfei pentru ei nu e numai validă, ci și permisă. — S. jertfă pôte și e ertat, dar numai pe lângă anumite restricții, să se aducă pentru *schismatici și eretici*, pe cum și pentru

nebotezați și necredincioși (Iudei, Mohamedani, păgân). În lucrul acesta are adevărat să se încunjure tot, ce ar pute să dea smintelă poporului creștin ori să-l supere. A fără de aceea jertfa are să se aducă pentru ei în rîndul cel dintâiu și mai virtos cu scopul de a dobîndi întorcerea lor, adevărat cu scopul de a îmblîndi față cu ei dreptatea pedepșitoare a lui Dumnezeu și de a dobîndi pe samalor de la bunătatea lui Dumnezeu diferite grații și binefaceri, prin cari ei să-și pótă dobîndi mai ușor mântuirea și să pótă ajunge mai ușor la adevărata credință și la unire cu biserica catolică.

(Va urma.)

Ben Hur

saù

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

XII.

O festivitate romană.

Palatul din ceea parte a rîului, aprópe față în față cu casa de mărfuri a lui Simonide, se zicea, că l-a zidit renumitul Epifane.

El coréspundea tuturor celor ce se pretind de la o ast fel de zidire. Cu tóte acestea Epifane a fost un architect, al cărui gust ținția mai mult spre nesfârșit de cât spre clasic, pe cum ne exprimăm noi acuma, — el mai curénd se putea privi de un imitator al arhitecturii persesci, de cât al celei eline.

Zidul, carele cuprindea întregă insula până la luciul apei, era zidit de două scupuri: ca să fie o întăritură împotriva rîului și o bastiune împotriva poporului. Zidul acesta, pe cum se spune, a făcut, ca palatul să nu fie folosibil de locaș statornic, și de aceea legații îl părăsiră și se mutară în altă residență, carea s'a ridicat pe sama lor pe culmea apusană a lui Sulpiu de desubtul templului lui Joe. De almintrea nu lipsiau ómeni de aceia, cari negau cu hotărîre defectele residenței celei vechi: ei ziceau întru viclenia lor, că adevăratul motiv, pentru care s'au mutat legații, nu a fost situația mai sănătoasă a celei alalte localități, ci siguranța mai mare, carea o oferiau zidurile acestea mari, cari după usul comun de vorbire se numiau citadelă și erau aședate din colo de drum pe culmea răsărită a muntelui. Și părerea acésta parcă și avea causele sale. Între alte lucruri de moment ómenii băgară de samă, că palatul în tot de una se ținea gata spre folosire. Și când un consul, un beliduce, un rege ori un domnitoriù străin de ori ce fel venia la Antiochia, în dată i-se pune la dispoziție locaș pe insulă.

Fiind că noi avem de a face numai cu o parte a acestei zidiri vechi, lăsăm în voea fantasiei cetitoriului, ca să-și închipuască cele alalte părți. Dacă-i place, trecă prin grădină, scaldă și mulțimea de portice și sale și până sus la pavilionurile de pe coperiș, cari tóte erau înzestrate cu o strălucire, ce se pôte presupune de la o zidire așa de vestită, într'o cetate, care coréspundea „strălucitului Răsărit“ al lui Milton mai mult de cât ori care altă cetate a vechimii.

Astăzi partea aceea a zidirii o am numi salon. El era fôrte larg.

Padimentul îi era de lespeți de marmoră poleită. Lumina ziua și-o primia prin ferestile coperișului, în cari lespeți de mică colorată înlocuiau sticla.

Păreții îi intrerupeau cariatide, dintre cari nici una nu era la fel cu alta. Ele

purtau o cunună de capiteluri împodobite cu arabescuri fôrte artificioase, al căror efect îi potența adausul de color, — vinet, verde, mohorélă siră și aur. Jur împrejurul salei era un divan gătit din mătășă de India și din lână de Cașmir. Mobilele se compunea din mese cioplite minunat și din scaune gătite după model egiptean.

Noi părăsirăm pe Simonide în jețul lui, în vreme ce concipia planul său spre spriginirea aceluî împérat minunat, a cărui sosire după părerea lui era aprópe. Estira durmia într'aceea. Și acuma trecénd podul rîului mergem prin pórta cea păzită de lei de pétră și prin câte va portice și curți vavilonene și intrăm în salonul cel împodobit cu strălucire de aur.

Aci atîrnă de plafon cincî policandre cu catene de bronz, — câte unul în fiesce care unghiù, ér unul în mijloc, — nisce piramide mari de lampe, cari puneau în lumină limpede până și fețele de demoni ale cariatidelor și desemnurile întortocate ale arabescelor.

Aci aflăm ca la o sută de inși adunați. Unii sed la mese, alții stau acolo, ér alții trec neliniștiți de la o masă la alta. Vom să facem cel puțin pe o clipă revista lor.

Toți sînt tineri, unii abia ieșiți din vrîsta copiilor. Nu suferé îndoelă, ei sînt Italiani și în mare parte chiar Roman. Ei toți grăesc o limbă latină curată, și fiesce care e îmbrăcat în portul de casă obicînit lângă Tibru, adevărat într'o tunică cu mâneci și cu póle scurte, o croitură, ce e fôrte potrivită și climatei Antiochiei și fôrte comódă în aerul închis al unui salon. Preste divan sînt aruncate fără de grije pe ici pe colé toge și mantele. Pe unele e bătétore la ochi tivitura de purpură. Între ele vedem pe ici pe colé și tineri, cari întîndédu-se pe divan dorm. Nu vom să ne oprim spre a cerceta, dacă pe ei l-a biruit căldura și oboséla zilei zădufóse ori zeul Bac.

Zuzuitul glasurilor e tare și neîncetat. Une oria îl intrerumpe o erupție de rîs, une oria o manifestare a supérării ori a bucuriei. Dar tótă larma acésta o întrece un zuruít ascuít și neîncetat, care întru început cam turbură pe cel ce nu e inițiat în lucru. Ghicitura e deslegată, în dată ce ne apropiăm de mese. Societatea e cuprinsă cu jocurile cele mai predilecte de pe atunci, cu jocul în cubi și cu jocul de damă; ei se jócă singuraticii ori în societăți mai mari, și zuruítul îl fac scuturarea cubilor de fildis și mutarea încolo și încóce a „inimicilor“ de pe tableta pentru jocul de damă.

Cine sînt tinerii aceștia?

„Bunule Flavie,“ zise unul din jucători retrăgénd „inimicul“ său, pe care-l înaintase deja, „tu veđi mantaua aceea, cea de colo de dincolo, pe divan. Ea e încă nouă de nouță și are la umeri copei de aur cât palma de late.“

„Ei,“ replică Flaviu, fără ca să-și ridice

privirea de pe tabletă, „am mai veđut eu de acelea; de ce să nu fie a ta veche? Dar, pe briul Vinerii, ea nu e nouă. Ce vei cu ea?“

„Nimica. Dar eu o aș da, pentru că să găsesc un om, care să scie tóte.“

„Ha ha! Cu un preț cu ceva mai mic voiú să-ți găsesc aci diferiți purtători de purpură, cari ar primi ofertul tóu. Dar jócă!“

„Etă, — am dobîndit!“

„Întradevăr, pe toți Joi! Dar ce zici? Încă o dată?“

„Fie!“

„Și cât pui?“

„O sesterță.“

Amîndoi își scóseră tăblițele și stilurile și însemnară. În vreme ce își aședau „inimicii“ pe tabletă, Flaviu se întorse la observarea prietinelui său.

„Om, care scie tóte? Cu adevărat! oraculele ar peri. Ce ai începe cu un atare monstru?“

„Ar trebui, să-mi răspundă la o întrebare, Flavie, și apoi, Perpol! l-aș tăia gâtulejul.“

„Și întrebarea?“

„Să-mi spună óra, — óra am zis? — nu, ci minutul, în care va sosi mîne Maxentiù.“

„Bine jócă! Pricep! Și pentru ce minutul?“

„Stat-ai vre o dată cu capul descoperit în sórele Siriei pe cheiul, pe care va debarca? Focurile Vestei nu ard așa de tare; și într'adevăr, pe părintele nostru Romul! eu, dacă voiú muri, aș dori, să mor în Roma. Aci e adevăratul iad; acolo pe piața dinaintea forului aș pute să stau și cu mâna ast fel ridicată să ating locașurile zeilor. Ha, pe Venus, Flavie, tu m'ai înșelat. Am perdut! O Fortuno!“

„Încă o dată?“

„Trebue să-mi redobîndesc sesterța.“

„Fie.“

Și așa se jucară partie după partie; și pe când ziua se furisă în lăuntru prin ferésta din coperiș făcénd, să se oîléscă lampete, ea găsi pe cei doi în acele-și locuri la aceea-și masă și încă tot la jocul lor. Ca și cei mai mulți din societate și ei erau însoțitori militari de al consulului, cari îi așteptau sosirea și într'aceea își petreceau vremea.

În vreme ce își petreceau, întră în sală o societate. Întru început cei de față nu o băgară în samă. Ea încunjură în dată masa din mijloc. Se părea, că ei veniau chiar de la o festivitate terminată, căci unii din ei abia se mai puteau ține pe picioare. Fruntea conducătoriului era împodobită cu o cunună. Asta spunea, că el a dat festivitatea. Vinul nu lăsase pe el altă urmă a fără de aceea, că el făcuse, ca frumseța lui, croită în stil roman veritabil, să fie încă și mai bătétore la ochi. El purta capul ridicat. Buzele și

obrajii îi erau roșii. Ochiul îi lucia. Dar chipul, în care pășia el învățat cu o togă albă curată și largă, era cu mult mai împărat, de cât să nu fi bătut ori cu la ochi, de cum va era treaz ori nu era el însuși împăratul. În vreme ce pășia spre masă, făcea fără de multă anostelă și fără de seuse loc pe sama sa și pe a alaiului său. Și când se opri și aruncă o privire preste jucători, toți își îndreptară privirile spre el bineventându-l cu glas tare.

„Messala, Messala!” strigară ei.

Beutorii și jucătorii de la marginea salei repetiră exclamarea, și acum se desfășură cetele, jocurile se întreruseră, și toți se îmbulșiau către mijlocul salei.

Messala primi demonstrațiunea cu nepăsare. Pe loc ce vom fi audiat, ce zicea, vom ști cauza, care-l făcea așa de binevedut la toți.

„Te salut, Drusul meu,” zise către cel ce-l era mai aproape de-a drépta, „te salut, și arată-mi panehidele tale pe o clipă.”

El luă panehidele, aruncă o privire pe însemnările rămasurilor și apoi le aruncă de la sine.

„Dinari, numai dinari, — bani pe sama cărăușilor și pe a măcelarilor,” zise el cu un râs de batjocură. „Pe Semela cea bătă, unde va ajunge Roma, dacă un Cesar șede aci noptea și așteaptă o întorsătură a norocului, carea să-l aducă dobânda unui dinar bun pe sama unui cerșitoriu?”

Surcelul Drusilor roși până pe frunte. Dar cei alalți auzind observarea acésta se adunară încă și mai tare și îmbulșindu-se în jurul mesei striga: „Messala, Messala!”

„Bărbați de lângă Tibru!” continuă Messala luând unuia din mână pocalul cu cubii, „cine e favoritul zeilor? Romanul! Cine e, cel ce dictază legi poporilor? Romanul! Cine e după dreptul armelor stăpânul lumii?”

Societatea asta ușor o puteai mișca, și cuvinte de acestea aușiseră ei din tinerețe. Aprópe cu un glas îi luară răspunsul din gură.

„Romanul, Romanul!” strigară.

„Totuși, totuși —” el se opri, pentru ca să-l facă, să-l asculte, — „totuși este óre cine mai bun de cât cel mai bun al Romei.”

El își ridică a fală capul său de patrician și tăcu, ca și cum ar fi voit, să rânescă numai cu surisul său batjocoritoriu.

„Audiți?” întrebă el „Este óre cine mai bun de cât cel mai bun al Romei?”

„Da — Hercule!” strigă unul.

„Bac,” zise un satiric în batjocură.

„Joe — Joe!” tună mulțimea.

„Nu,” zise Messala, „între ómeni.”

„Spune-ni-l, spune-ni-l!” îl provocară.

„Voiu să o fac!” replică el, după ce se potolise neliniștea. „Acela, care la perfecțiunea Romei adaugă perfecțiunea Orientului; acela care pe lângă arma învingătorului, carea e a Apusului, mai are și arta, carea e de lipsă pentru a gusta stăpânia, ce o imbie Răsăritul.”

„Perpol! Cel mai bun al lui totuși e Roman!” strigă unul, și urmă un râs cu hohot și bateri în mâni sgomotosă, — semn, că Messala a aflat aprobare.

„În Orient,” continuă el, „noi n'avem zei, ci numai vin, femei și bogăție, și din toate acestea bogăția e cea mai bună; de aceea divisa noastră să fie: „Cine cutéză, ce

cutéză eu?” — asta se potrivește senatului, se potrivește războiului, se potrivește mai bine aceluia care căutând, ceea ce e mai bun, nu se teme de ceea ce e mai rău.”

Glasul lui se adânci și trecu într'un ton ușor, confidențial, înse fără de a perde ceva din firea covârșitoare.

„În lada cea mare colo sus în citadelă am cincî talanți de bani buni, și aci sînt adevărurile de depunere.”

El scóse din tunica sa un volum de papir și aruncându-o pe masă continuă, în vreme ce stăpânia tăcere, de nu se aușia nici răsuflarea, și ochii tuturor erau așintiți asupra lui, și toate urechile pândiau cuvintele lui:

„Suma e aci, măsura a ceea ce cutéză. Cine din voi cutéză tot atâta? Voi tăceți? E prea mult dóră? Voiu să las un talant! Ce? Încă și acuma tăceți? Duce-mi-ți-vé! Să aruncăm, cubii măcar pentru acești trei talanți, numai pentru trei! numai pentru doi! — pentru unul, — cel puțin pentru unul, pentru onórea rîului, lângă care v'ați născut, — Roma apusană în contra Romei răsăritene! — Barbarul Oronte în contra Tibrului celui sfîșit!”

El scutura cubii de-asupra capului său.

„Orontes în contra Tibrului!” repeti cu emfasă batjocoritoare.

Nimeni nu se mișca. Acum aruncă pocalul pe masă și rîdînd își luă adevărurile.

„Ha ha ha! Pe Joe cel din Olimp, acuma știu, că n'aveți avere, carea să o perdeți, ci numai carea să o cuceriti de acum înainte; de aceea ați venit în Antiochia. Auzi, Cecilie!”

„Aci sînt, Messalo!” zise óre cine în dosul lui. „Aci sînt, și puțin îmi lipsește, ca să per în plebe cerșind pentru o drachmă, pentru ca să o pun rămas cu luntrașul sdrențos. Dar fîuto să mă lea! acești curioși n'aú nici un mișabil de obol la sine.”

Gluma acésta provocă un râs sgomotos, de care răsuna sala. Numai Messala își păstră seriozitatea.

„Du-te,” zise către Cecilie, „du-te în chilia, din care am venit, și spune sclavilor, să aducă urcióre și finții și pocale. Dacă compatrioții aceștia ai noștri cercă comori și nu au pungi, atunci, pe Bacul Siriei, voiu să aflu, că dóră stomachuri bune totuși vor fi avînd. — Grăbesce!”

Și întorcîndu-se spre Drus zise rîdînd, de se aușia în sala întregă: „Ha, ha, prietine! Nu-mi lua în nume de rău, că am degradat în tine pe Cesarul pentru danarii aceia. Veđi bine, că aveam lipsă numai de un nume, pentru ca să ispitesc pe tinerii aceștia închipuiți. Vino, Drusul meu, vino!”

El luă din nou în mână pocalul cu cubii și scutura vesel cubii. „Étă, să cercăm norocul, pe orî ce sumă îți va plăcé.”

Purtarea lui era francă, cordială, cezuritoare. Mânia lui Drus se împrăștiă într'o clipă.

„Pe nimfe, da!” zise Drus. „Voiu să arunc cu tine cubii, — pe un danar!”

Un tinér cu înfățișare de copil privia preste masă la scenă.

Messala se întorse fără de veste spre el.

„Cine ești?” întrebă el.

Tinérul se retrase spăriat.

„Nu, pe Castor și pe toți frații lui! N'am voit, să te vatém. Între bărbați e obiceiul de a purta socotélă mai acurată

atuncia, când suma e mai mică. Am lipsă de un notariu. Veí să-mi ajuți?”

Tinérul își scóse táblița, pentru ca să pórte socotélă. Amabilitatea lui Messala era iresistibilă.

„Stăi, Messalo, așteptă!” zise Drus. „Nu știu, dacă e presemn rău, când óre cine oprește cu vre o întrebare cubul aruncat; dară mie așa mi-se întimplă, și totuși trebuie să întreb, chiar și dacă Venus mi-ar da una cu briul său.”

„Nu, nu, Drus, Venus în dragoste — referitoriu la întrebarea ta — eu voi face aruncătura și o voiu asigura în contra nenorocului. Așa —”

El întorse pocalul pe masă și-l ținu de-asupra cubilor.

Și Drus întrebă:

„Veđut-ai vre o dată pe un anumit Quint Arriú?”

„Pe duumvirul?”

„Nu ci pe fiul lui?”

„Nu sciam că are fiú.”

„N'are de a face,” adause Drus a nepăsare. „Numai atâta am voit să-ți spun, Messalo, că Pollux nu a seménat mai bine cu Castor, de cât Arriú cu tine.”

Observarea asta avu efectul unui signal. Doué zeii de glasuri o repetiră.

„Adevérat, adevérat! Ochiul lui, fața lui,” strigară.

„Dar ce grăiți?” replică unul cu indignare. „Messala e Roman, ér Arriú Iudeú.”

„Ai dreptate,” zise altul, „el e Iudeú, orî apoi Mom a greșit împrumutând mamei lui o marcă străină.”

(Va urma.)

Bibliografie.

„Fóea pentru toți” Nro 21 cu următorul cuprins variat și interesant: „Tinéra mamă” de Carmen Sylva. — „Scriitorii și artiștii noștri” de V. A. Ureche. — „Cum să călătorim?” — „Convorbiri săptămánale.” — Glume. — Clubul de politețá al copiilor. — „Plânș” de N. Tincu. — „Pagini uitate” de Ion Ghica. — Gândiri. — Nansen. — Vrajitorul alb. — Musicantul Schubert. — Religia egipténă. — Romanul unui călugăr. — Litere și arte. — Petreceri și jocuri. — Posta. — La ceea ce atragem deosebita luare a mințe a cetitorilor noștri, é articolul „Scriitorii și artiștii noștri”, în care pe rînd se publică date interesante din viața literaților și artiștilor noștri, felul lor de a lucra, ocupațiunile de acum și diverse alte particularități interesante.

A apărut:

Notiță despre viața și activitatea politico și literară a lui Ion Ghica, de Gh. Adamescu, o interesantă broșură de 48 pag., care scóte în relief viața activă a regretatului Ion Ghica. Prețul 50 bani.

Literatura noastră pedagogică s'a înăvuțit cu următoarele două opurî de mare valóre:

Istoria pedagogiei de V. Gr. Borgovan cu 28 portrete. București, 1897. Editura librăriei Steinberg str. Șelari nr. 18. Acest op de 286+XI pag. costéză 3 lei.

Metodica Gramaticiei, Aritmeticii și Geometriei (din „Biblioteca învățămîntului primar”), lucrare pentru normalisti, învățători și institutori și în special pentru candidații la titlul definitiv de Gh. N. Costescu, G. A. Dima, T. Grigorescu și P. Popescu, institutori în București. Editura librăriei Steinberg. Prețul 6 lei. Opul are 789 pag. în 8° mare.

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.